

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО ТА АРХІТЕКТУРА

Бойчук О.М.

*кандидат мистецтвознавства, старший викладач,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка*

ВНЕСОК ДОБРОВЛЯНСЬКОГО НАРОДНОГО ХОРУ У РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

В умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній державі все більшу увагу науковців привертає регіональний аспект дослідження різних сфер культури України. Детермінантою культурно-мистецького життя українства були і залишаються молодіжні організації. На жаль, кільком поколінням наших співвітчизників майже нічого не було відомо про їх існування. Чимало, такого роду установ діяло і на Тернопільщині. Одним із таких мистецьких інституцій був молодіжний хор с.Добровляни (нині – Заліщицького р-ну Тернопільської обл.), створений у 1947 р. І. Романком та М. Федорашком. Цього ж року аматорський хор вирушив у свій перший гастрольний тур. У 1949 р. на Республіканській олімпіаді художньої самодіяльності, що проходила у Києві, аматорський колектив здобув друге місце у номінації «сільські хори» [10]. У 1950-1963 рр. диригентом та художнім керівником був Ярослав Смеречанський. За цей період хор досягнув значних успіхів, ставши лауреатом численних конкурсів як в Україні, так і за її межами.

Ярослав Смеречанський – відомий українських композитор, диригент та скрипаль, автор численних хорових та інструментальних творів (для скрипки, фортепіано, камерних та духових оркестрів). Перші авторські твори з'явилися саме у період творчої співпраці з мішаним хором с.Добровлян (1950-1963). Обираючи літературну основу для своїх хорів, композитор звертався до творчості різних поетів: О. Маковея, А. Малишка, М. Рильського, В. Сосюри, В. Ткаченка, І. Франка, М. Шашкевича, Т. Шевченка та ін. Однак, найбільш поширеними були пісні на вірші галицьких поетів В. Вихруща («Земля пахне чебрецем»), П. Голубничого («Сади розквітають»), В. Даниленка («Нескорені серця»), Р. Лубківського («Ой у полі три дороги биті»), Я. Рудневої («Перші квіти»), Г. Ткачук («Літа молодії»). Цілковитою закономірною була наявність у композиторському доробку творів радянської тематики, серед них – «Пісня про возз'єднання», «Будівники», «Не допустимо війни» та ін. [3].

Важливою гранню хорової творчості Я. Смеречанського було написання Святої Літургії для мішаного складу, що була впродовж 1990-2000-х рр. У репертуарі церковного хору м. Заліщики. Через багаторічні ідеологічні заборони значна частина церковної музики композитора випадала з поля зору

виконавців та дослідників, і лише у 2006 р. було здійснено перший аудіозапис Святої Літургії Я. Смеречанського хором «Оранта» Дрогобицької духовної семінарії [7].

Деякі пісні Я. Смеречанського увійшли до збірок хорових творів композиторів України: «Нісся місяць» і «Веснівка», а також до великої писемної антології «Збірник музичних творів на слова М. Шашкевича», що вийшли друком у 1992 р. В м. Вінніпег (Канада). Ряд хорових композицій друкувалися у періодичних виданнях «Вільне життя» та «Колос». Всі твори маестро пройняті інтонаціями народного мелосу, захоплюють мелодійністю та оригінальністю гармонії. За багаторічну творчу діяльність Я. Смеречанському присвоєно звання «Заслужений працівник культури» (1969 р.) [9].

Під керівництвом талановитого диригента хор брав участь у VI-му Всесвітньому фестивалі молоді і студентів, що проходив у Москві у 1957 р., та був удостоєний бронзової медалі.

Нових злетів колектив здобув у співпраці з досвідченим хормейстером Теодором Хмуричем, що мав чималий досвід у керівництві творчих колективів. Він – диригент чоловічої хорової капели «Гомін», інструментального ансамблю «Мелодія», оркестру народних інструментів «Барвінок». Крім того, значним є композиторський доробок митця: автор пісень на сл. П. Мамалиги «Вечір над Дністром», «Весняний ранок», «З Дністром прощаються лелеки», «Дзвенить над рікою», «Заліщицькі каштани», «В полі дуб зелений»; на сл. О. Маковея «Сон»; на сл. П. Ключини «Комусь курличуть журавлі»; на сл. Б. Бастюка «Мчали вершники».

У 1964 р. хор під керівництвом Т. Хмурича успішно виступив на обласному концерті-огляді художньої самодіяльності, присвяченому 150-річчю з дня народження Т. Шевченка. Цього ж року колективу було присвоєне звання «самодіяльний народний хор». Відтак, це був перший колектив Тернопільщини, що отримав відзнаку такого рівня. Добровлянський хор був творчою кузнею, найактивніші учасники якого стали професійними майстрами краю: І. Романко – викладачем Тернопільського музичного училища, Я. Смеречанський – директором Заліщицької музичної школи, Т. Хмурич – керівником оркестру тірольських духових інструментів. У 1969 р. створено теленарис про історію Добровлянського хору (режисер О. Геринович) та випущено грамплатівки фірми «Мелодія» [2, с. 116]. Згодом, на базі цього колективу був заснований фольклорний пісенний і танцювальний фестиваль. У перші роки він діяв як регіональний та проводився почергово у різних містах: Заліщики (Тернопільська обл., 1969, 1974, 1981, 1996, 2002, 2005), Заставна (Чернівецька обл., 1993, 2003), Городенка (Івано-Франківська обл., 1994), а з 2005 – це Всеукраїнський фольклорний пісенний і танцювальний фестиваль. Серед його учасників – народні аматорські колективи пісні і танцю України «Добровляни», «Дністер», «Гомін», «Берегиня», «Усмішка» та ін., а також колективи Болгарії, Польщі, Румунії, Молдови [4, с. 42].

Крім концертної діяльності хор долучався до озвучення українських кінофільмів. Відтак, працюючи над фільмом за повістю М. Коцюбинського «Дорогою ціною» на кіностудії ім. О. Довженка в Києві, режисер картини

І. Івченко запросив колектив виконати для кінострічки твір М. Лисенка «Гуман хвилями лягає». Згодом, були здійснені й інші записи для фільмів: «Пісні над Дністром» та «Сон у літню ніч». У цей же час було здійснено запис одинадцяти пісень у виконанні хору на грам плівку всесоюзної фірми «Мелодія» [4, с. 45].

Як результат багаторічної кропіткої праці на музичній ниві у 1972 р. У селі Добровляни був заснований музей одноіменного самодіяльного народного хору. Тут зберігаються сценічні костюми хористів в яких вони виступали у своїх численних поїздках. Також відвідувачі мають можливість дізнатися про історію колективу, переглянути фотографії виступів, колекцію нагород, що отримував хор. Цікавим є той факт, що це був перший музей присвячений окремому хоровавому колективу в Тернопільській області [1].

У вересні 1989 р. хор здійснив гастрольну подорож до Польщі. У м. Мальборк з-поміж багатьох інших пісень виконував польською мовою композицію Р. Глепарта та Л. М'ядовича «Над Мальборком сонце», що отримало схвальні відгуки у слухачів. Колектив також побував у Гданську, Гдині та Варшаві [6; 7].

Отже, Добровлянський народний хор до сьогодні залишається музичною візитівкою Тернопільщини. За свою довгу історію був нагороджений численними дипломами, грамотами, медалями різних ступенів. Після проголошення Акту незалежності 1991 р. поступово оновився пісенний репертуар новими творами. Колектив є активним учасником багатьох культурно-масових заходів та своєю мистецькою діяльністю сприяє розвитку і піднесенню музичної культури України.

Список використаних джерел:

1. Безкоровайний Є. На шляху до золотого п'яти, десятиріччя / Євген Безкоровайний // Колос. – 1972. – 18 квітня.
2. Бойчук О. М. Хорове мистецтво Тернопільщини в контексті соціокультурних процесів ХХ століття: дис... канд. мистецтвознав: спец. 17.00.03 – музичне мистецтво / Бойчук Оксана Миколаївна. – Київ, 2013. – 237 с.
3. Земля пахне чебрецем / Муз. Я. Смеречанського; Сл. В. Вихруща // Вільне життя. – 1970. – 24 трав.
4. Каспрук В. Я. Історія Добровлянського хору (1947-2010 рр.) / Віталій Каспрук // Гомін віків: наук.-краєзн. літописний збірник Заліщанщини. – Заліщани, 2011. – Вип. 2. – С. 42-48.
5. Лугофет М. Перлина співучого краю / М. Лугофет // Колос. – 1977. – 16 квітня.
6. Лугофет М. Самобутня квітка над Дністром / М. Лугофет // Колос. – 1972. – 30 березня.
7. Маєстро Наддніпрянського краю: 100-річчю від дня народження Ярослава Васильовича Смеречанського присвячується. – Чернівці, 2009. – С. 5
8. Савків Т. Тридцять пісенних літ / Т. Савків // Ровесник. – 1977. – 27 серпня.
9. Павлишин с. Невсипущий музичний діяч / с. Павлишин // Колос. – 1988. – 28 трав.
10. Федорашко М. Радість довжиною в тридцять літ / Микола Федорашко // Вільне життя. – 1977. – 16 квітня.